

Avsedd för
Stockholms stad

Datum
November 2015

Rapporttyp
Rapport

UTVÄRDERING FRITID FÖR ALLA

UTVÄRDERING FRITID FÖR ALLA

Datum **2015/11/20**

Ramboll
92, Avenue d'Auderghem
1040 Bruxelles
T +32 02 737 96 80
F +32 02 737 9699
www.ramboll-management.be

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	1
2.	KARTLÄGGNING AV BEHOV OCH AV BEFINTLIGA VERKSAMHETER	4
3.	NÄTVERKET	7
4.	INFORMATION TILL MÅLGRUPPEN	10
5.	UPPFÖLJNING AV FRITID FÖR ALLA	12
6.	EFFEKTER FÖR MÅLGRUPPEN	14
7.	SAMMANFATTNING OCH REKOMMENDATIONER	17

BILAGOR

Bilaga 1

Kommunfullmäktiges beslut om Fritid för alla

Bilaga 2

Samordningsfunktionens aktiviteter

Bilaga 3

Två enkla redskap för målgruppsanalys

1. INLEDNING

Ramböll har fått i uppdrag av idrottsförvaltningen i Stockholm stad att utvärdera Fritid för alla. Fritid för alla syftar till att barn och unga med funktionsnedsättning ska få en meningsfull fritid.

I december 2007 tog kommunfullmäktige i Stockholms stad ett beslut om att samordna och utveckla fritidsutbudet för barn och unga med funktionsnedsättning. Uppdraget kom att kallas Fritid för alla och syftar till att barn och unga med funktionsnedsättning ska kunna delta i och tillgodogöra sig fritidsaktiviteter. Studier har visat att barn och unga med funktionsnedsättning är mindre aktiva och mår psykiskt och fysiskt sämre än andra barn och unga.

Uppdraget består övergripande i att stadsdelsförvaltningarna i staden ska kartlägga målgruppens behov, inventera befintligt utbud av fritidsaktiviteter och utifrån detta fatta beslut om olika typer av verksamheter för målgruppen. I kommunfullmäktigebeslutet specificeras att idrottsförvaltningen ska inneha en samordningsfunktion för verksamheten. Stadsledningskontoret (från och med nu SLK) har ålagts att följa upp stadsdelsförvaltningarnas och berörda fackförvaltningars arbete för målgruppen. I bilaga 1 återfinns uppdraget för Fritid för alla i sin helhet.

1.1 Rambölls uppdrag

Ramböll har i uppdrag att genomföra en utvärdering av Fritid för alla. Utvärderingen ska dels värdera uppdragets genomförande, dels vilka resultat som satsningen uppnått. Utvärderingen utgår från följande övergripande frågor:

- I vilken utsträckning har idrottsförvaltningens samordningsuppdrag genomförts enligt kommunfullmäktiges beslut?
- I vilken utsträckning har stadsdelsförvaltningarnas och SLKs arbete fullföljts enligt KF:s beslut? Har syftet uppnåtts?
- Vilka resultat har uppdraget genererat?
- Vilka utvecklingsmöjligheter finns?

Utvärderingen har således också ett framtidsyttande syfte och vi kommer att utveckla rekommendationer för hur Fritid för alla bör utformas i framtiden.

1.1 Metod för datainsamling

Rambölls värdering av uppdragets genomförande och uppnådda resultat bygger på intervjuer och dokumentstudier. Sammantaget har 29 personer intervjuats inom ramen för vårt uppdrag. Intervjuerna syftar till att fånga in olika perspektiv av uppdragets genomförande. I tabell 1 framgår vilka funktioner som har deltagit i intervjustudien.

Tabell 1 Antalet intervjupersoner

Funktion	Antalet personer
Kontaktpersoner i stadsdels- och fackförvaltningar	16
Enhetschef för utvalda stadsdelar	4
Avdelningschef för utvald stadsdel	2
Stadsdelsdirektör för utvalda stadsdelar	2
Brukarorganisationer	2
SLK	2
Samordningsfunktionen	1
Totalt	29

I dokumentstudierna har förutom intern projektdokumentation ingått tidigare utvärdering av Fritid för alla, rapporten Spindeln i Fritidsnätet samt rapporter från projektet Ung Livsstil.

1.2 Ramböll utgår från en teoribaserad ansats i sin värdering av Fritid för alla

I Rambölls utvärderingar av insatser och program utgår vi från en teoribaserad ansats. Teoribaserad utvärdering bygger på antagandet om att en insats eller programs resultat och effekter främst värderas och förklaras mot bakgrund av dess tänkta funktionssätt. Förändringsteorin utgör således utvärderingens teoretiska referensram vilket betyder att vår värdering av Fritid för alla kommer att utgå från de aktiviteter, utfall och resultat som framgår av den utarbetade förändringsteorin.

I figur 1 (följande sida) illustreras hur Fritid för alla är tänkt att fungera i teorin. Teorin bygger på styrdokument samt explorativa intervjuer med nyckelfunktioner på idrottsförvaltningen.

Som framgår av figuren ska Fritid för alla på lång sikt leda till att målgruppen i högre utsträckning deltar i olika typer av aktiviteter på sin fritid. Detta genom att stadsdelsförvaltningarna och berörda fackförvaltningar dels inventerar målgruppens behov, dels inventerar befintligt utbud av fritidsaktiviteter. Utifrån denna kartläggning ska stadsdelsförvaltningarna och berörda fackförvaltningar utveckla olika typer av riktade fritidsaktiviteter för målgruppen- vilket ska leda till ett ökat utbud av fritidsaktiviteter för målgruppen.

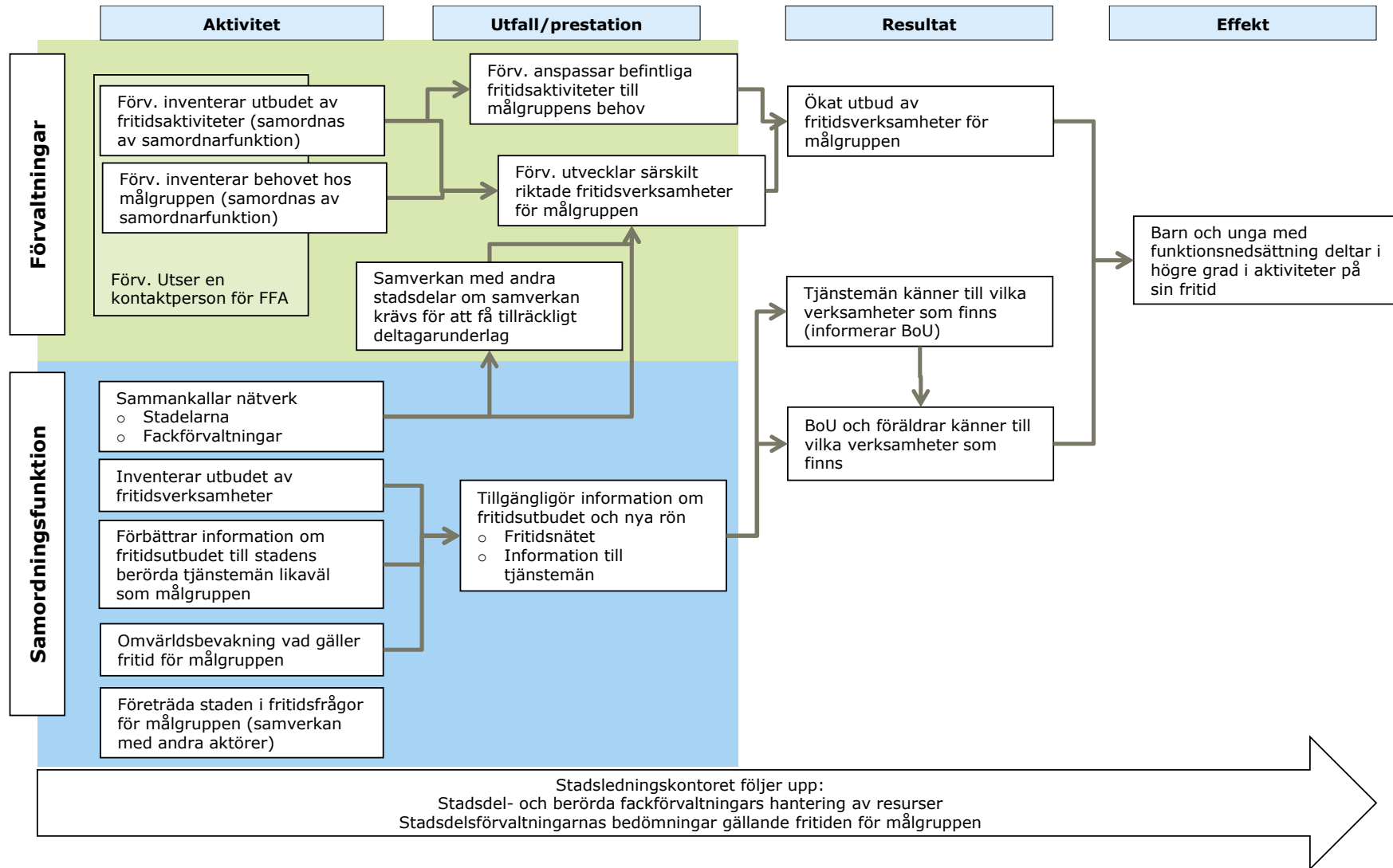
Samordningsfunktionen ska i sin tur vara sammankallande i ett nätverk för stadsdelsförvaltningarna och berörda fackförvaltningar. Nätverken ska dels bidra till olika typer av samarbeten förvaltningarna emellan, dels bidra till erfarenhets- och informationsspridning.

Samordningsfunktionen ska också samordna inventeringen av utbudet av fritidsaktiviteter för målgruppen, omvärldsbevaka samt företräda staden och målgruppen i fritidsfrågor. Samordningsfunktionens aktiviteter ska leda till att barn och unga liksom tjänstemän på olika nivåer känner till vilka verksamheter som finns. Det ökade utbudet av fritidsaktiviteter i kombination med den ökade kunskapen ska således bidra till att effektmålet uppnås.

SLK har slutligen erhållit ett särskilt uppdrag att följa upp Fritid för alla. SLKs uppdrag löper därmed parallellt med övriga insatser. Uppföljningen ska enligt uppdraget fokusera på hur stadsdels- och berörda fackförvaltningar fördelning av resurser samt individuella bedömningar av insatser påverkar fritidsutbudet för målgruppen.

I följande kapitel kommer Ramböll att beskriva i vilken utsträckning som tänkta aktiviteter har genomförts samt i vilken utsträckning dessa har lett till tänkta resultat och effekter. I **kapitel 2** redogör vi för stadsdelarnas arbete med kartläggning samt idrottsförvaltningens samordning av desamma. I **kapitel 3** beskrivs nätverkets funktion samt stadsdelsförvaltningarnas arbete med att utveckla och anpassa fritidsutbudet för målgruppen. I **kapitel 4** diskuterar vi arbetet med att sprida information till målgruppen om aktiviteter. I **kapitel 5** sammanfattas SLKs bidrag. **Kapitel 6** innehåller sammanfattande slutsatser samt rekommendationer inför det fortsatta arbetet inom Fritid för alla.

Figur 1 Förändringsteori för Fritid för alla

2. KARTLÄGGNING AV BEHOV OCH AV BEFINTLIGA VERKSAMHETER

I kommunfullmäktiges uppdrag om Fritid för alla framgår att stadsdelsförvaltningarna i det egna geografiska området skall inventera målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter. Idrottsförvaltningen har därtill ålagts att samordna arbetet med att kartlägga målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter. Ramböll presenterar i detta kapitel följande slutsatser:

- Kartläggningen av målgruppen har varit utmanande och har genomförts i liten utsträckning av stadsdelsförvaltningarna
- Kontaktpersonerna i nätverket besitter dock ofta kunskap om målgruppen som kan vägleda dem i deras arbete
 - o Kunskapen är personberoende och beror i stor utsträckning på kontaktpersonens egna erfarenheter
- Idrottsförvaltningen har genomfört aktiviteter för att kartlägga behovet av insatser
- Idrottsförvaltningens samordning har i liten grad varit vägledande för de aktiviteter som initierats i stadsdelarna

I följande avsnitt beskriver vi på vilket sätt som kartläggningen av målgruppens behov och befintliga verksamheter är tänkt att bidra till Fritid för allas långsiktiga målsättning. Därefter gör vi en bedömning av i vilken utsträckning som stadsdelsförvaltningarna genomfört denna del av uppdraget och slutligen hur idrottsförvaltningen samordning av kartläggande insatser fungerat.

2.1 Kartläggningen ska bidra till ett ökat utbud i enlighet med målgruppens behov

Stadsdelsförvaltningarna i Stockholms stad ska i enlighet med uppdraget genomföra en kartläggning av målgruppens behov. Av uppdraget framgår att inventeringen av målgruppens behov på stadsdelsnivå ska leda till att stadsdelsförvaltningarna får kunskap om vilken typ av fritidsverksamheter som saknas målgruppen och därefter utveckla befintliga eller riktade insatser som ligger i linje med de kartlagda behoven. I uppdraget framgår också att stadsdelarna ska utveckla insatser i samverkan med andra stadsdelar om underlag saknas. Genom att stadsdelarna utvecklar fler riktade insatser i enlighet med målgruppens behov ska således Fritid för allas långsiktiga mål uppnås. Målet är att barn och unga med funktionsnedsättning i ökad utsträckning deltar i aktiviteter på fritiden.

2.2 Ett litet antal stadsdelsförvaltningar har utfört en inventering av målgruppens behov

Rambölls bedömning är att stadsdelsförvaltningarna i liten utsträckning har genomfört en systematisk inventering av befintligt utbud och målgruppens behov. Däremot har ett flertal kontaktpersoner god kännedom om målgruppens behov genom att de kommer i kontakt med målgruppen i sitt arbete. Denna kunskap är dock person- och kontextberoende och bygger på information från de personer som deltar i insatser medan det saknas information från dem som av olika anledningar inte deltar.

Av Rambölls kartläggning framgår att två förvaltningar har försökt göra systematiska inventeringar av 1) målgruppens möjligheter att delta i befintlig fritidsverksamhet och 2) uttryckta behov och önskemål om fritidsaktiviteter. Inventeringar har då skett genom enkäter. Svarsfrekvensen har övergripande varit låg och det går därmed inte att dra några slutsatser av resultaten. En stadsdelsförvaltning valde exempelvis att skicka ut en enkät med hjälp av de biståndshandläggare som har kontakt med målgruppen och nådde färre än 10 procent av den tänkta populationen. Samtliga kontaktpersoner vittnar också om att även föräldrar som grupp kan vara svår att nå ut till. En utmaning för stadsdelsförvaltningarna har således varit att hitta sätt att nå ut till målgruppen för att kunna fånga in vilka behov som finns.

Av intervjuer med Fritid för allas kontaktpersoner framkommer att vissa delar av målgruppen i stor utsträckning är i behov av olika typer av stöd för att ta till sig aktiviteterna. Det kan då handla om att en förälder eller närstående behöver följa med på resan till och från aktiviteten eller att det krävs färdtjänst. Målgruppen beskrivs också ofta vara beroende av en rad insatser där ett flertal aktörer är inblandade och det krävs därför samordning och koordinering för att personen ska kunna delta i en fritidsaktivitet. Målet om att målgruppen i ökad utsträckning ska delta i olika typer av aktiviteter på fritiden påverkas därmed av en rad faktorer som ligger utanför Fritid för allas uppdrag såsom tillgång till ledsagare, personlig assistens, föräldrastöd och samordning. Kontaktpersonernas vittnesmål verifieras också av de brukarorganisationer som Ramböll har varit i kontakt med. Förutom externt stöd i form av ledsagning och koordineringen lyfter brukarorganisationer fram vikten av att skapa god kontakt med föräldrar och målgrupp så att de känner sig trygga och vill delta.

Mot bakgrund av att vår utvärdering visar att ledsagarservice är en viktig faktor för att målgruppen ska ta sig till fritidsaktiviteterna blir relevant att undersöka hur stadsdelsförvaltningarna har beviljat ledsagartimmar under den period som Fritid för alla har pågått. Statistik från Stockholm stad gällande ledsagarservice visar att antalet beviljade timmar i staden har minskat mellan 2007 och 2014. År 2007 beviljades 20,88 timmar per månad, vilket kan jämföras med 15,11 timmar per månad år 2014. Detta motsvarar en minskning av antalet beviljade timmar i månaden per beslut med 28 procent under den studerade perioden.¹ Beviljandet av ledsagartimmar skiljer sig också åt mellan stadsdelsförvaltningarna.²

En slutsats är således att det saknas en sammanhållen bild över vad som krävs för att målgruppen i ökad utsträckning ska delta i fritidsverksamheter. Samtidigt som stadsdelsförvaltningarna har fått i uppdrag att utveckla fritidsaktiviteter för målgruppen har möjligheterna att få stöd att ta sig till aktiviteterna försämrats under samma period.

2.3 Idrottsförvaltningen har bidragit till att kartlägga målgruppens behov

Idrottsförvaltningen har i enlighet med kommunfullmäktiges beslut ett uppdrag att samordna arbetet med att kartlägga målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter.

Istället för att samordna behovsinventeringen har idrottsförvaltningen genomfört aktiviteter för att kartlägga målgruppens behov. Idrottsförvaltningen har exempelvis tillgängliggjort forskningsprojektet Ung livsstil och försökt att föra ut lärdomarna från detta till stadsdelarna. Ung livsstil är ett samarbete mellan idrotts- och kulturförvaltningen och Stockholms Universitet och syftar till att kontinuerligt följa upp barn och ungdomars livsvillkor vilket inkluderar kultur- och fritidsvanor. Sedan 2008 har undersökningen genomförts i både grundsärskolan och i gymnasiesärskolan. I den enkät som skickas ut inom ramen för Ung livsstil ställs bland annat följande frågor;

- Hur nöjd är målgruppen med sin livssituation
- Hur nöjd är målgruppen med sin fritidssituation
- Vad är viktigt för målgruppen
- Vilka är de viktigaste fritidsintressena för målgruppen
- Vad är viktigt för målgruppen gällande fritidsgårdens innehåll och form

Genom Ung livsstil är det därmed möjligt att få en övergripande bild av hur målgruppen upplever det befintliga utbudet av fritidsverksamheter i Stockholms stad samt vilka behov målgruppen uppger. Det är däremot inte möjligt att få en bild av hur behov och utbud ser ut per stadsdel.

Förutom forskningsprojektet Ung livsstil har idrottsförvaltningen även anordnat olika typer av arrangemang och föreläsningar för att belysa målgruppens nuvarande situation och behov av en

¹ Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2014, dnr 3.1.107/2015 s. 17

² Statistik från socialtjänstrapport 2014

meningsfull fritid. En förteckning över aktiviteter som genomförts inom ramen för Fritid för alla återfinns i bilaga 2.

Ramböll uppfattar att de aktiviteter som genomförts av idrottsförvaltningen inte är tillräcklig för att ge stadsdelsförvaltningarna kunskap om hur behovet ser ut lokalt. Stadsdelsförvaltningarna har i liten utsträckning använt det material som idrottsförvaltningen ställt samman för att designa insatser mot målgruppen.

3. NÄTVERKET

Samordningsfunktionen för Fritid för alla ska enligt kommunfullmäktiges beslut vara sammankallande för ett nätverk. I nätverket ska en kontaktperson från respektive stadsdelsförvaltning samt berörda fackförvaltningar ingå. I detta avsnitt beskriver vi nätverkets tänkta syfte och därefter hur nätverket i realiteten fungerat samt vilka resultat som nätverket genererat. Ramböll drar utifrån insamlat material följande slutsatser:

- Alla stadsdelar har utsett en kontaktperson för uppdraget
- Nätverket har varit en arena för informations- och erfarenhetsutbyte och har varit en uppskattad plattform för många av kontaktpersonerna
- Nätverkets arbete har genererat få konkreta samarbeten mellan stadsdelarna vilket delvis kan tillskrivas kontaktpersonernas olika förutsättningar och fokus i den ordinarie verksamheten
- Kontaktpersonernas uppdragsbeskrivning är otydlig vilket medfört att stadsdelsförvaltningarna utsett kontaktpersoner på olika grunder. Kontaktpersonerna upplever i olika utsträckning att de är rätt person för uppdraget

3.1 Nätverket ska bidra till samarbete, informations- och erfarenhetsutbyte

Nätverket för Fritid för alla är tänkt att utgöra en plattform för informations- och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsförvaltningarna och berörda fackförvaltningar. Genom att kontaktpersonerna träffas kontinuerligt och utbyter information med varandra ska nätverket möjliggöra för samarbete och bidra till inspiration kring hur stadsdelarna kan arbeta och utveckla olika verksamheter för målgruppen. Genom nätverket ska stadsdelsförvaltningarnas aktiviteter och verksamheter komplettera varandra genom att det finns en samordning kring de aktiviteter som genomförs för målgruppen.

Kontaktpersonerna i nätverket ska utgöra noder i respektive stadsdel, bilda nätverk och aktivt söka upp relevanta tjänstemän, föräldrar samt målgruppen för att sprida information om stadsdelsförvaltningarnas olika typer av aktiviteter och verksamheter. Genom att kontaktpersonerna knyter relevanta kontakter med berörda parter såsom skola, stadsdelens biståndsnämnd samt fritidsverksamheter ska målgruppen kunna få information från olika parter om vilka verksamheter och aktiviteter som finns att tillgå. Tanken är också att kontaktpersonerna genom sina nätverk ska initiera och driva på andra aktörer såsom fritidsgårdar och föreningslivet att i ökad utsträckning inkludera målgruppen i den befintliga verksamheten och/eller skapa olika typer av riktade aktiviteter för målgruppen.

3.2 Nätverket skapar kontaktytor men bidrar till få samarbeten mellan stadsdelarna

Rambölls bedömning är att nätverksträffarnas form fyller en viktig funktion då de möjliggör för erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan stadsdelarna. Vi menar dock att nätverksträffarna inte har nått sin fulla potential. Nätverksträffarna har bidragit till att aktiviteter utvecklats i vissa stadsdelar, dessa aktiviteter är dock av ad hoc-karaktär. Vår utvärdering visar att få konkreta samarbeten har tillkommit mellan stadsdelarna. Det saknas därtill en organiserad samordning av aktiviteter mellan stadsdelarna.

Nästintill samtliga av nätverkets kontaktpersoner beskriver nätverksträffarna som en värdefull plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Majoriteten av kontaktpersonerna uppger att nätverksträffarna har bidragit till att de knutit nya kontakter och fått ökad kunskap om vad som händer i andra stadsdelar. I vissa fall nämns också att nätverksträffarna bidrar med inspiration, glädje och en känsla av att tillhöra ett sammanhang. Detta då ett flertal kontaktpersoner uppger att de känner sig ensamma i att driva dessa frågor inom den egna organisationen. Ansvarig samordnare för nätverksträffarna beskrivs därför utgöra ett värdefullt stöd och bollplank för de enskilda kontaktpersonerna.

På utfallsnivå är det dock bara ett fåtal kontaktpersoner som kan redogöra för några konkreta samarbeten som nätverksträffarna har bidragit till:

- Farsta stadsdelsförvaltning och Hägersten- Liljeholmen stadsdelsförvaltning arrangerar discon på Fruängens ungdomsgård en gång i månaden sedan 2009
- Farsta stadsdelsförvaltning, Enskede- Årsta- Vantör stadsdelsförvaltning och Södermalm stadsdelsförvaltning arrangerar en sommarutflykt för målgruppen. Initiativet togs för första gången 2014 och ska fortsätta även 2015
- Rinkeby-Kista har etablerat ett antal långvariga samarbeten med särskola och ideella föreningar i stadsdelen

Andra aktiviteter som nämns är deltagande på olika typer av Öppet Hus-verksamheter, enskilda besök på olika fritidsgårdar/parklekar eller arrangerande av olika fester. Fritid för alla har därmed stimulerat till att stadsdelsöverskridande aktiviteter har skett som på olika sätt gynnar målgruppen. Dessa aktiviteter är dock av ad hoc-karaktär, personbundna och leder i liten utsträckning till att hållbara strukturer för att samarbete och samverkan skapas mellan stadsdelarna. Avsaknaden av samarbeten mellan stadsdelarna på en mer strukturell nivå kan förklaras av att kontaktpersonerna i de flesta fall saknar de förutsättningar som krävs för att driva utveckling i den egna organisationen. Vi utvecklar detta resonemang i kommande avsnitt.

3.3 Kontaktpersonerna saknar i många fall förutsättningar att driva verksamhetsutveckling

För att nätverket ska fungera som tänkt och bidra till samverkan, samordning, informationsspridning och i slutändan också ett utökat utbud av aktiviteter för målgruppen krävs att en rad förutsättningar finns på plats³. De nödvändiga förutsättningarna är följande:

- Nätverkets kontaktpersoner behöver ha kunskap om vad som ingår i uppdraget
- Nätverkets kontaktpersoner behöver ha engagemang och kunskap om målgruppen
- Nätverkets kontaktpersoner behöver ha tid och resurser att utföra uppdraget
- Nätverkets kontaktpersoner behöver ha stöd från ledningen⁴

Rambölls bedömning är att dessa förutsättningar i liten utsträckning finns på plats.

Kontaktpersonerna saknar en konkretiserad uppdragsbeskrivning

En första förutsättning för att förändring ska ske är att de personer som ska driva utvecklingsarbetet har en gemensam bild av vad som ska åstadkommas inom uppdraget och hur det ska göras. Det kräver att det finns en konkretiserad uppdragsbeskrivning av vad som ska ingå i rollen som kontaktperson. Nästintill samtliga kontaktpersoner uppger att de i dagsläget saknar en sådan beskrivning liksom tydliga målsättningar kopplat till rollen som kontaktperson. I intervjuer med ett urval av enhetschefer på stadsdelsnivå bekräftas kontaktpersonernas bild. Resultatet har blivit att varje kontaktperson genomför uppdraget på olika sätt beroende på de förutsättningar och resurser som finns i den egna organisationen. Det finns därmed olika tolkningar av vad som ingår i uppdraget tillika vad en kontaktperson förväntas göra.

Kontaktpersonernas kunskap och engagemang varierar

En andra förutsättning för att förändring ska ske är att de personer som ska driva utvecklingsarbetet har vilja och kunskap att göra det. Cirka hälften av kontaktpersonerna beskriver sitt eget engagemang och kunskap om målgruppen som hög. Cirka hälften av kontaktpersonerna saknar dock insikt i varför de blev utnämnda till kontaktperson och ser att någon annan i organisationen skulle vara bättre lämpad för uppdraget. En ofta förekommande motivering är att tidigare kon-

³ Löfgren, Karl (2012) "Implementeringsforskning- En kunskapsöversikt", Kommission för ett socialt hållbart Malmö.

⁴Nödvändiga förutsättningar är utvecklade utifrån Lennart Lundqvist (1987) implementeringsteori om vilja, kunna, förstå som utgår från följande frågor; Kan tillämparen genomföra beslutet/ uppdraget? Förstår tillämparen vad som ska genomföras? Vill tillämparen genomföra beslutet/ uppdraget?

taktpersoner avslutat sin tjänst. I intervjuer med ett urval av enhetschefer verifieras denna bild, det saknas ofta en tydlig tanke kring vilken position eller person som skulle vara bäst lämpad att genomföra uppdraget.

Kontaktpersonerna saknar i många fall tid och resurser att utföra uppdraget

En tredje förutsättning för att förändring ska ske är att de personer som ska driva utvecklingsarbete har avsatt tid och resurser att utföra uppdraget. I dagsläget är det endast en stadsdelsförvaltning som har prioriterat att skapa en halvtidstjänst för uppdraget som kontaktperson. I vissa stadsdelar uppskattar kontaktpersonerna att uppdraget upptar cirka 10 procent. I resterande stadsdelsförvaltningar är rollen som kontaktperson för Fritid för alla något som tillkommer utöver ordinarie tjänst. Hälften av kontaktpersonerna saknar således avsatt tid i sin tjänst för att arbeta som kontaktperson. På ledningsnivå förklaras resursfördelningen med att uppdraget ska inkluderas i den ordinarie verksamheten och inte utgöra ett sidospår.

Kontaktpersonerna saknar ofta stöd hos ledningen för att driva uppdraget framåt

En fjärde förutsättning för att förändring ska ske är att de personer som ska utföra uppdraget har stöd från ledningen i den egna organisationen. Detta behövs då nuvarande kontaktpersoner i de flesta fall saknar eget mandat att fatta beslut om prioriteringar gällande utvecklingsåtgärder för målgruppen i stadsdelen. Kontaktpersonernas ordinarie tjänster är exempelvis fritidsledare för fritidsgårdar eller parklekar, handläggare eller samordnare. Kontaktpersonernas initiativ och utvecklingsförslag behöver därmed vara sanktionerade från ledningen för att de ska kunna drivas igenom. I dagsläget beskriver majoriteten av kontaktpersonerna att de känner sig ensamma i den egna organisationen med att implementera uppdraget Fritid för alla. Resultatet av kontaktpersonernas arbete följs i liten utsträckning upp och det efterfrågas sällan av närmaste chef. I en stadsdelsförvaltning har kontaktpersonen en styrgrupp som bevakar frågan – denna styrgrupp är dock inte direkt knuten till uppdraget. Från enhetschefsnivå finns en bild av att arbetet fortlöper enligt plan men det saknas i stor utsträckning en kontinuerlig och systematisk uppföljning kring det arbete som kontaktpersonerna förväntas göra samt vilka resultat som stadsdelsförvaltningarnas arbete inom ramen för uppdraget genererar.

4. INFORMATION TILL MÅLGRUPPEN

I uppdraget från kommunfullmäktige framgår att idrottsförvaltningen ska förbättra information om fritidsutbudet till stadens berörda tjänstemän likaväl som till målgruppen. Idrottsförvaltningen ska därtill företräda staden i övergripande fritidsfrågor för målgruppen i samverkan med andra instanser samt bevaka vad som sker i omvärlden och i forskning vad gäller fritid för målgruppen. I detta kapitel argumenterar Ramböll för följande slutsatser:

- Fritid för alla har lett till att utbudet av aktiviteter för målgruppen har inventerats och tillgängliggjorts via Fritidsnätet.
- Samordnaren på idrottsförvaltningen har varit aktiv i att omvärldsbevaka och sprida information genom nätverket för Fritid för alla samt till en bredare intressentgrupp.
 - o Mottagarkapaciteten på stadsdelsnivå har däremot varierat.
- Samordnaren har på olika sätt företrätt staden i frågor som rör målgruppen.

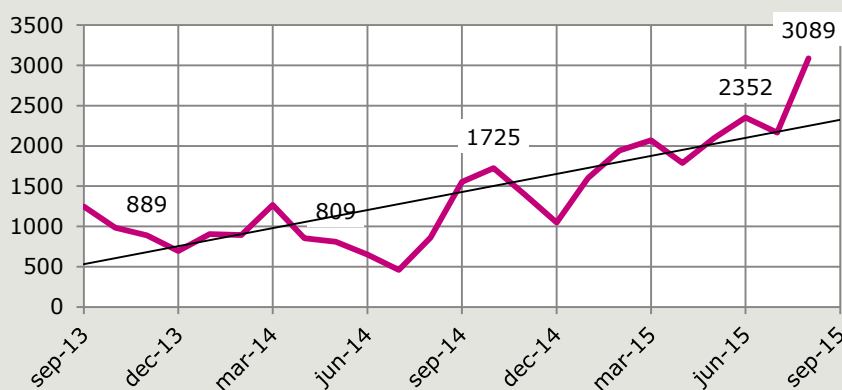
4.1 Informationsspridningen ska leda till ökad kunskap och i sin tur ökat deltagande

Fritid för alla ska leda till att barn och unga med funktionshinder i ökad utsträckning deltar i fritidsverksamheter. För att så ska ske är ett första steg att stadsdelarna behöver utveckla fritidsutbudet för målgruppen. Ett andra steg är att målgruppen och andra intressenter i målgruppens närhet har kunskap om målgruppens behov och det utbud som finns. Tanken med samordningsfunktionens informations- och omvärldsbevakningsuppdrag är således att sprida kunskap om målgruppen och det utbud av verksamheter som finns. Mottagare av dessa insatser är kontaktpersoner och berörda tjänstemän på stadsdels- och fackförvaltningarna. Tanken är att kunskapen i slutändan ska nå ut till den direkta målgruppen samt föräldrar vilket möjliggör ett ökat deltagande.

4.2 Idrottsförvaltningen har utvecklat en hemsida för att tillgängliggöra det befintliga utbudet av fritidsverksamheter

Rambölls bedömning är att Fritid för alla har bidragit till att målgrupp och berörda intressenter har tillgängliggjorts relevant information gällande stadens och andra närliggande kommuners fritidsaktiviteter. Detta genom att idrottsförvaltningen, inom ramen för uppdraget Fritid för alla har utvecklat en hemsida som fått namnet Fritidsnätet. Fritidsnätet har funnits sedan 2013 och är en plattform där 19 kommuner samt habiliteringen inom Stockholms läns landsting tillgängliggör vilka aktiviteter som erbjuds målgruppen.⁵ Sedan 2013 har antalet unika besökare ökat från cirka 900 till 3000 unika besökare per månad, vilket framgår av figur 2. Det faktum att Fritidsnätet har ett stadigt antal besökare och att trenden är ökande är en indikation på att Fritid för alla har lyckats med att tillgängliggöra befintligt fritidsutbud för målgruppen.

Figur 2 Antalet unika besökare per månad på Fritidsnätet sedan september 2013

⁵ Fritidsnätet föregicks av Fritid för allas hemsida som samlade aktiviteter inom Stockholm stad.

Ett flertal kontaktpersoner och brukarorganisationer vittnar också om att Fritidsnätet fyller en viktig funktion som underlättar för målgruppen liksom föräldrar att hitta aktiviteter då de finns samlade på ett och samma ställe. Därtill administrerar idrottsförvaltningen ett elektroniskt nyhetsbrev som delar allmänheten om aktiviteter för målgruppen i Stockholms stad med omnejd.

4.3 Idrottsförvaltningen har på olika sätt företrätt staden inom funktionshinderområdet

Idrottsförvaltningen har såsom tidigare beskrivits också ett uppdrag att omvärldsbevaka funktionshinderområdet samt företräda staden i dessa frågor. Idrottsförvaltningen har mot bakgrund av detta uppdrag etablerat en rad kontakter med brukarorganisationer och myndigheter såsom Myndigheten för delaktighet samt Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor. Samordnaren har också bjudit in relevanta personer till nätverksträffarna för att informera om nyheter inom funktionshinderområdet.

Förutom att sprida information via nätverksträffarna skickar också samordnaren ut information via mail till kontaktpersonerna. Av intervjuer med Fritid för allas kontaktpersoner framkommer att informationen anses vara relevant. Mot bakgrund av kontaktpersonernas olika förutsättningar att utföra uppdraget inom den egna stadsdelen (beskrivs i kapitel 3) har dock kontaktpersonerna olika möjligheter att tillgodogöra sig den information som skickas ut. Mottagarkapaciteten ute i stadsdelsförvaltningarna varierar därmed. Ett flertal kontaktpersoner vittnar dock om att de skickar vidare samordnarens information i sina nätverk. I vilken utsträckning som denna informationsspridning sedan når ut till eller påverkar den direkta målgruppen eller dess föräldrar är dock oklart.

Vad gäller samordningsfunktionens uppdrag att företräda staden inom funktionshinderområdet kan Ramböll konstatera att idrottsförvaltningen har varit aktiv och närvarande vid olika mässor och inspirationsdagar. Exempelvis kan nämnas följande aktiviteter:

- Seminarium Fritid för alla på Kulturhuset (cirka 300 deltagare)
- Mässa Fritid för alla med föreläsningar, prova på aktiviteter och utställare på Kulturhuset (cirka 500 besökare)
- Inspirationsdagar med olika teman för ungdomar med och utan funktionsnedsättning
- Minfritid.nu-mässa i Haninge, samarbete mellan 6 kommuner (cirka 3000 besökare)
- Minfritid.nu-mässa i Sollentuna, samarbete mellan 8 kommuner (cirka 3000 besökare)
- Dialogcafé med idrottsnämnden i Stadshuset
- Dialogcafé med kultur- och utbildningsförvaltningen och Stockholms Idrottsförbund

Ramböll kan inte uttala sig om kvaliteten på ovanstående aktiviteter eller i vilken utsträckning som aktiviteterna har bidragit till att målgruppen, som ett resultat av samordningsfunktionens insatser, börjat i någon typ av fritidsverksamhet.

5. UPPFÖLJNING AV FRITID FÖR ALLA

I detta kapitel sammanfattar Ramböll SLKs bidrag att följa upp stadsdels- och berörda fackförvaltningars arbete inom ramen för Fritid för alla. Vi argumenterar i detta kapitel för följande slutsatser;

- SLK har inte följt upp vad som sker inom stadsdelarna
- SLK har inte haft tillräcklig kunskap om uppdraget
- Det är inte heller tydligt i uppdraget om vilka effekter som förväntas ske av insatserna inom Fritid för alla vilket gör att det är svårt att bedöma när uppdraget är fullföljt

5.1 SLK ska följa upp Fritid för alla

SLK har fått i uppdrag att följa upp stadsdelsförvaltningarnas och berörda fackförvaltningars arbete inom Fritid för alla. Enligt kommunfullmäktiges beslut ska SLKs särskilt följa upp följande:

- Hur stadsdelsförvaltningarna och berörda fackförvaltningars hantering av resurser påverkar fritidsutbudet för barn och ungdomar med funktionshinder
- Hur fritiden för målgruppen påverkas av stadsdelsförvaltningarnas bedömningar vid individuella ansökningar om insatser, så att en likvärdig behandling uppnås.

SLKs uppdrag löper parallellt med övriga insatser inom Fritid för alla. I uppdraget från kommunfullmäktige framgår inte vad som är syftet med SLKs uppföljning eller hur uppföljningen ska användas. Uppföljning av verksamheten kan dock ha flera syften. Genom att kontinuerligt följa upp en verksamhets resultat skapas ett lärande kring vilka delar som fungerar tillfredställande och vilka delar som fungerar mindre tillfredställande. Utifrån detta kunskapsunderlag kan sedan ledningen agera och göra omprioriteringar. Ett annat syfte med att följa upp insatser kan vara att se i vilken grad stadsdelarna genomför aktiviteter i önskad omfattning och tydliggöra för berörda parter i stadsdelarna om vad som förväntas av dem inom uppdraget. Uppföljning ger således en tydlig signal om hur berörda organisationer behöver styra sin verksamhet. I uppdraget Fritid för alla är det dock inte tydligt formulerat vilka effekter som förväntas ske av de enskilda aktiviteterna. Det är därmed svårt att bedöma när uppdraget är fullföljt.

5.2 SLK har inte följt upp hur berörda förvaltningars arbetar inom ramen för Fritid för alla

Av Rambölls intervjuer med berörda aktörer framgår att SLK inte har följt upp Fritid för alla på det sätt som beskrivs i kommunfullmäktiges uppdrag. En förklaring som ges är att SLK har saknat kunskap om uppdraget.

Stadsdelsförvaltningarna har därmed inte behövt redovisa på vilket sätt de utvecklar fritidsutbudet för målgruppen eller vilka resurser som förvaltningarna avsätter för uppdraget. Inom ramen för programmet *Stockholm- en stad för alla*⁶ ska stadsdelsförvaltningarna redovisa tre aktiviteter som bidrar till att utveckla fritidsutbudet för barn och unga med funktionsnedsättning. Endast ett fåtal stadsdelsförvaltningar har dock kunnat redogöra för detta. Därtill finns två indikatorer kopplade till fritiden under ramen för verksamhetsmålen "Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla" samt "Alla Stockholmare har nära till kultur och eget skapande" i stadens budget för 2015.⁷ Dessa två indikatorer är dock inte specifika för målgruppen barn och unga med funktionshinder vilket gör att de inte kan användas för att följa upp hur väl stadsdelsförvaltningarna arbetar med uppdraget Fritid för alla fungerat.

Mot bakgrund av ovanstående kan Ramböll konstatera att det i dagsläget saknas en systematisk uppföljning av på vilket sätt som fritidsutbudet för målgruppen utvecklas på stadsdelsnivå under

⁶ Stockholm- en stad för alla är ett program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning och löper mellan åren 2011-2016

⁷ 1) Andelen ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla fritidsaktiviteter 2) Andel ungdomar (10-17) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter

den tid som uppdraget Fritid för alla ha pågått. Under 2015 har dock SLK börjat arbeta fram indikatorer för att följa hur berörda förvaltningar arbetar med att utveckla fritidsutbudet för målgruppen.

6. EFFEKTER FÖR MÅLGRUPPEN

I detta kapitel redogör vi för vilka eventuella effekter som Fritid för alla har haft på den direkta målgruppen, det vill säga barn och unga med funktionsnedsättning. Som framgår av uppdragets förändringsteori ska Fritid för alla leda till att barn och unga i ökad utsträckning deltar i aktiviteter på sin fritid. I detta kapitel argumenterar vi för följande;

- På en övergripande nivå är det svårt att se om Fritid för alla har påverkat målgruppens deltagande i fritidsaktiviteter, vilket beror på:
 - o Breda målsättningar som är svåra att följa upp
 - o Att stadsdelarna arbetat med fokus på olika målgrupper

6.1 Målsättningen är en bred aktivering av målgruppen

I uppdragsbeskrivningen för Fritid för alla framgår tydligt de aktiviteter som kommunfullmäktige önskar att stadsdelarna genomför som en del i genomförandet av uppdraget. Ramböll uppfattar dock att det är inte lika tydligt vad kommunfullmäktige vill uppnå med uppdraget. SLK har haft uppdraget att följa upp "hur fritiden för målgruppen påverkas" av stadsdelarnas arbete. Frågan kvarstår dock *hur* kommunfullmäktige önskar att målgruppens fritid ska påverkas, något uppdragsbeskrivningen inte ger vid handen.

Rapporten Spindeln i fritidsnätet⁸ var utgångspunkten för uppdraget Fritid för alla och i denna rapport beskrivs både uppdraget och dess bakgrund. I rapporten pekas följande punkter ut som viktiga argument för att satsa på att utveckla fritidsutbudet för unga med funktionsnedsättning:

- Fysisk aktivitet är viktigt för psykiskt välbefinnande
- Meningsfulla fritidsaktiviteter under uppväxten förstärker identiteten och ger verktyg att hantera framtida påfrestningar i livet. Aktiviteter inom till exempel kultur och idrott kan ge kunskaper och färdigheter utöver vad skolan kan förmedla

Utifrån detta går att tolka att avsikten är att öka aktiveringen i målgruppen generellt, både i form av deltagande i idrottsverksamhet och i deltagande i andra aktiviteter som berikar individen i allmänhet.

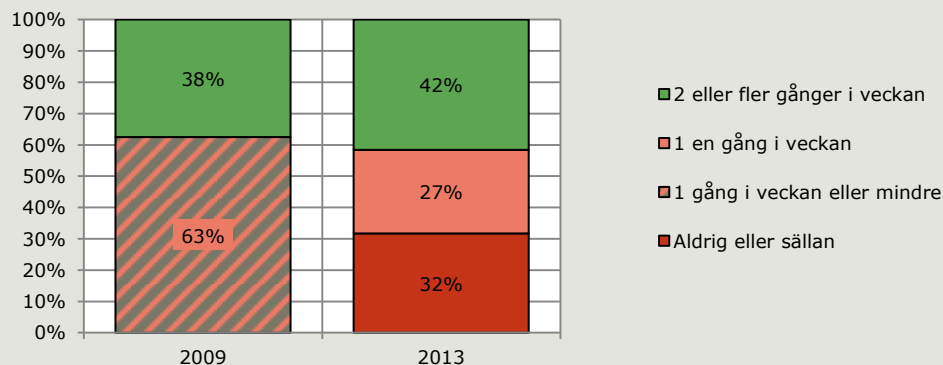
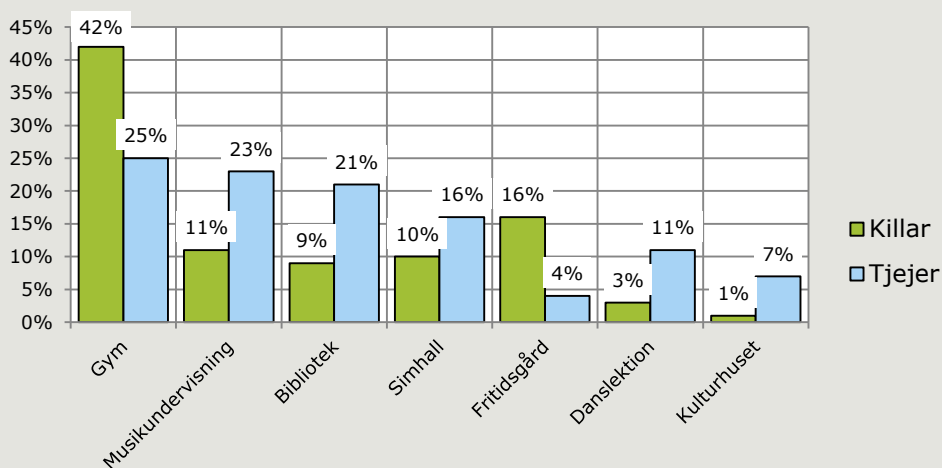
Ramböll har inom ramen för uppdraget inte haft möjlighet att studera målgruppens fritidsvanor. Vi har istället använt oss av de resultat som framkommit av rapporten Ung livsstil. Ung livsstil är såsom tidigare beskrivits ett samarbete mellan idrotts- och kulturförvaltningen och Stockholms Universitet och syftar till att kontinuerligt följa upp barn och ungdomars livsvillkor vilket inkluderar kultur- och fritidsvanor. Ung livsstil vänder sig till unga inom särskolan, vilket är en viktig del av målgruppen men inte uttömmande. I redovisningen av data så uttalar vi oss därför inte för hela målgruppen för Fritid för alla.

I diagrammen nedan framgår resultatet av undersökningar av motionsvanor för den del av målgruppen som går i gymnasiesärskola och jämförelser dels över tid, dels med övriga unga.

⁸ Spindeln i fritidsnätet (Åkerlind 20059 tillgänglig via <https://insynsverige.se/documentHandler.ashx?did=60155>)

Indikatorer på aktivering

Diagram 3 Hur ofta på din fritid, motionerar eller idrottar du så du blir svettig eller trött?

Diagram 4 Har du under förra veckan besökt/gjort..?⁹

Kommentar: Unga i gymnasiesärskolan är en del av målgruppen för Fritid för alla. Antalet som svarade på enkätfrågan 2014 var 121 personer. På grund av urvalets storlek bör jämförelser mellan grupperna göras med försiktighet.

Av diagram 3 framgår att målgruppens motionsvanor i princip inte har förändrats under perioden. Andelen personer som är fysiskt aktiva¹⁰ har förändrats med fyra procentenheter från 38% 2009 till 42% 2013. På grund av det begränsade urvalet så motsvarar denna skillnad ca fem personer vilket gör att det inte statistiskt går att säkerställa att det skett en förändring.

I diagram 4 visas en sammanställning av samma målgrupps övriga fritidssysselsättningar. Här framgår att en stor andel av eleverna på gymnasiesärskolan, främst pojkar besöker Gym och att en mindre andel av dessa deltar i musikundervisning. Från denna fråga vet vi dock inte med vilken regelbundenhet det sker eller om det sker på fritiden eller i skolan. Ramböll har inte heller haft möjlighet att se huruvida det skett en förändring över tid då vi inte haft möjlighet att analysera resultaten från den tidigare enkäten.

⁹ Svartalternativen är förkortade i jämförelse med svartalternativen i enkäten. Dessa var: Varit på gym, Spelat musikinstrument med lärare, Bibliotek, Simhall, Fritidsgård, Dansat med lärare/kursledare och Kulturhuset i city

¹⁰ Idrottsförvaltningen definierar fysiskt aktiva som personer som motionerar regelbundet två gånger i veckan eller mer.

Mer intressant för Fritid för alla skulle också vara att se hur många individer som inte deltar alls i någon av dessa fritidssysselsättningar.

Diagram 3 och 4 redovisas främst som exempel på vad som skulle kunna användas som relevanta indikatorer på långsiktiga effekter av Fritid för alla. En viktigare frågeställning utifrån detta material är hur väl indikatorerna beskriver ambitionen bakom Fritid för alla och i nästa led, hur väl insatserna är riggade för att påverka dessa indikatorer.

Är det aktiveringen av unga som är i fokus så bör det ske en förändring när det gäller dessa utfallsindikatorer. I intervjuerna med kontaktpersonerna i stadsdelarna framgår dock att det inte finns någon enhetlig bild om vad som ska uppnås med verksamheten och i många fall är det svårt för kontaktpersonerna att alls beskriva vad som är den övergripande målsättningen för Fritid för alla och vilket resultat som uppnåtts inom verksamheten.

6.2 Tydligare målsättning och definition av målgruppen kan ge mer träffsäkra insatser

Ramböll uppfattar att det skulle underlätta för stadsdelsförvaltningarna att designa mer träffsäkra verksamheter för målgruppen om det fanns en tydligt formulerad bild av vilket resultat 'som ska uppnås. Är det exempelvis ökat idrottande och motionerande i målgruppen som är syftet eller är det målgruppens känsla av att ingå i ett sammanhang och träffa kompisar som är det primära målet. I intervjuer med ett urval av avdelningschefer och stadsledningsdirektörer framgår att det finns ett behov av en tydligare signal från kommunfullmäktige kring vad som avses med uppdraget. Fysisk aktivitet framhävs som en viktig faktor i rapporten *Spindeln* i fritidsnätet och i vissa fall har aktiviteterna i stadsdelarna syftat till att öka den fysiska aktiveringen hos ungdomar. Vad gäller övrig aktivering saknas en mer utförlig beskrivning av vad som ska uppnås inom Fritid för alla. Det finns inte heller mått eller jämförelse i rapporten *Ung livsstil* som ger vid handen hur det ser ut i dagsläget och vad målsättningen bör vara för verksamheter som vill aktivera unga med funktionsnedsättning på fritiden. Detsamma gäller för den breda målgrupp som omfattas av uppdraget.

Stadsdelsförvaltningarna har haft i uppdrag inom Fritid för alla att genomföra en målgruppsanalys. I Rambölls intervjuer med kontaktpersoner, enhetschefer, avdelningschefer och stadsdelsdirektörer framgår att det inte finns någon tydlig bild av vilka som utgör uppdragets primära målgrupp, hur stadsdelarna når dessa och vilka prioriteringar som görs eller bör göras mellan delar av målgrupperna. Utvärderingen visar således att det finns ett tydligt behov av att definiera uppdragets primära målgrupp. Målgruppen barn och unga med funktionsnedsättning är bred och rymmer en mängd sub-målgrupper. Att definiera en tydlig målgrupp är därför viktigt då barn och unga med olika typer av funktionsnedsättningar har olika förutsättningar och behov och det kan krävas olika medel för att nå ut. Ramböll uppfattar att flera av stadsdelsförvaltningarna har gjort olika prioriteringar mellan målgrupperna utan att förankra detta i en strategi om vilka som nås och vilka som inte nås av insatserna. Detta diskuteras vidare i tidigare avsnitt om målgruppens behov.

7. SAMMANFATTNING OCH REKOMMENDATIONER

I detta kapitel ger vi en sammanfattning av våra slutsatser av utvärderingen. Avslutningsvis presenterar vi också några rekommendationer inför det fortsatta arbetet med Fritid för alla.

7.1 Övergripande slutsatser

- Ramböll ser att uppdraget till viss del genomförts enligt kommunfullmäktiges beslut.
- **Samordnaren** på idrottsförvaltningen har genomfört uppdraget enligt KF:s beslut. Uppdraget omfattar främst att sprida information och samordna arbetet i stadsdelarna och fackförvaltningarna.
- **Stadsdelsförvaltningarna- och berörda fackförvaltningar** har genomfört aktiviteter i enlighet med uppdraget men Fritid för alla har i liten utsträckning genererat hållbara samarbetsformer. Det saknas en samlad strategi för vilka resultat som ska uppnås och hur målgruppen ska påverkas.
- **SLK** har haft i uppdrag att följa upp verksamheten, vilket inte har fullföljts under de ca åtta år som Fritid för alla har funnits.
- **Uppdraget saknar i de flesta fall förankring på strategisk nivå** i stadsdelsförvaltningarna, vilket gör att uppdraget inte prioriteras i den utsträckning som skulle krävas för att skapa resultat.

Kartläggning av behov

Kartläggningen av behov har inte genomförts på ett systematiskt sätt i stadsdelsförvaltningarna. I stället har idrottsförvaltningen försökt att genomföra en del av arbetet inom ramen för målgruppsstudien Ung livsstil. Ramböll uppfattar dock att detta inte har varit tillräckligt för att vägleda stadsdelarna i arbetet med att utforma aktiviteter åt målgruppen för Fritid för alla. Stadsdelsförvaltningarna har också i liten utsträckning använt sig av Ung livsstil vid utformning av nya aktiviteter för målgruppen. De aktiviteter som genomförts har utformats med utgångspunkt i personliga erfarenheter hos de som ansvarat för insatsen och med liten anknytning till en övergripande behovsanalys över hur den specifika insatsen dockar in i övriga stadsdelars arbete för målgruppen. Det saknas också en övergripande analys över hur stadsdelsförvaltningarnas prioriteringar inom andra områden påverkar målgruppens förutsättningar att delta i fritidsverksamheter såsom tillgång till ledsagarservice.

Nätverket

Samtliga stadsdelsförvaltningar har utsett en kontaktperson för nätverket som också fungerat som en plattform för att sprida information och skapa engagemang i samverkan med kollegor i andra stadsdelsförvaltningar som delar samma uppdrag. Ramböll ser dock att nätverket har lett till få konkreta samarbeten mellan stadsdelarna på det sätt som avsågs i uppdragsbeskrivningen för Fritid för alla. Kontaktpersonerna i nätverket saknar också i många fall de förutsättningar som krävs för att driva förändring på en strategisk nivå.

Information till målgruppen

Idrottsförvaltningen har haft ett samordnande ansvar för Fritid för alla. Samordningsfunktionen har bidragit till att utbudet av aktiviteter för målgruppen har inventerats och tillgängliggjorts via webbplatsen Fritidsnätet.¹¹ Förutom Fritidsnätet har samordnaren för Fritid för alla på olika sätt arbetat med att informera tjänstemän i stadsdelarna, inte minst genom kontaktpersonerna i nätverket. Denna information uppfattas som relevant men det saknas i många fall mottagarkapacitet i stadsdelarna för att informationen ska resultera i konkreta aktiviteter för målgruppen.

¹¹ Fritidsnätet är en webbplats som innehåller information om vilka verksamheter som finns för målgruppen. Hemsidan har sedan dess lansering i 2013 haft ett stadigt ökande besöksantal.

Uppföljning av insatser, resultat och effekter

SLK har haft i uppdrag att följa upp verksamheten inom Fritid för alla. Uppföljningen har inte genomförts av SLK, vilket ger en signal om uppdragets prioritet. SLK har haft i uppdrag att följa upp huruvida insatser genomförts, men det är inte tydligt vilken som är den övergripande målsättningen med Fritid för alla.

Sammantaget kan Ramböll konstatera att uppdraget har genererat en rad aktiviteter för målgruppen och i viss mån samarbeten mellan stadsdelsförvaltningarna. Uppdraget har också bidragit till att information om stadens och närliggande kommuners fritidsverksamheter för målgruppen har samordnats och tillgängliggjorts på ett tillfredställande sätt. Mot bakgrund av kontaktpersonernas bristande förutsättningar, SLKs uteblivna uppföljning samt avsaknaden av förankring på ledningsnivå kan Ramböll dock konstatera att uppdragets samlade avtryck vad gäller barn och ungas aktivitetsnivå är begränsat. Om det finns en politisk vilja om att uppdraget ska ge ett större avtryck krävs att pengar öronmärks för uppdraget, att uppföljningen av uppdraget skärps samt att mål och målgrupper definieras ytterligare.

7.2 Rekommendationer inför det fortsatta arbetet

Vår första rekommendation relaterar till uppdraget i stort och handlar om att uppdraget behöver förtydligas från kommunfullmäktige för att berörda nämnder och förvaltningar ska prioritera uppdraget:

Uppdraget Fritid för alla behöver förtydligas och förankras på politisk nivå

Rambölls utvärdering visar att det är problematiskt att lägga ut uppdraget För fritid för alla på kontaktpersoner som saknar de nödvändiga förutsättningar som krävs för att driva förändringsarbete på en strategisk nivå. En annan organisatorisk svårighet är att samordningen av uppdraget utförs av en instans som saknar mandat att styra stadsförvaltningarna. En tredje svårighet är att det inte avsatts någon post i budgeten för uppdraget, vilket gör att uppdraget mot bakgrund av stadsdelsförvaltningarnas redan ansträngda ekonomi, blir en prioriteringsfråga.

I ett första steg rekommenderar Ramböll således att kommunfullmäktige avsätter särskilda resurser för uppdraget om de önskar att uppdraget ska få ett större avtryck hos målgruppen.

I ett andra steg behöver SLK fullfölja sitt uppdrag att följa upp stadsdels- och berörda fackförvaltningars arbete inom Fritid för alla. SLK behöver förtydliga uppdragets målsättning tillika målgrupper. SLK behöver därmed utveckla meningsfulla indikatorer i relation till de resultat som efterfrågas i uppdraget. Detta för att stadsdelsnämnder, stadsdelsförvaltningar, berörda fackförvaltningar och i slutänden också uppdragets kontaktpersoner ska få en samsyn kring vilka målgrupper som ska prioriteras och vilka verksamheter och aktiviteter som därmed behöver initieras. Genom tydliga mål kan stadsdels- och berörda fackförvaltningar utforma mer träffsäkra aktiviteter utifrån de resultat som staden efterfrågar.

Nedanstående rekommendationer handlar om hur samordningsfunktionen och stadsdelsförvaltningar kan arbeta för att öka träffsäkerheten i insatserna och skapa bättre samverkan mellan stadsdelsförvaltningarna:

Gör en tydligare målgruppsanalys

Ramböll uppfattar att stadsdelsförvaltningarna förutom gemensam och tydlig målsättning också saknar en enhetlig bild av vilka olika målgrupper som omfattas av Fritid för alla är och vilka behov dessa har. I uppdraget för Fritid för alla har det ingått att göra en målgruppsanalys, vilken inte genomförts.

Utgångspunkten för målgruppsanalysen bör vara att skapa ett beslutsunderlag för prioriteringar mellan insatser och målgrupper för att stadsdelarna sedan ska kunna agera på detta. Främst finns det inom Fritid för alla behov av en tydligare bild av vilka **delmålgrupper** som finns och

vilket behov dessa har. I bilaga 3 presenterar Ramböll några exempel på hur man skulle kunna göra enkla målgruppsanalyser utifrån kunskap som till stor del redan finns i dagsläget, men som vi tror skulle ge en tydligare bild av omfattningen av olika målgrupper för Fritid för alla och dess behov.

Förtydliga rollen som kontaktperson

Ramböll ser ett behov av att förtydliga rollen som kontaktperson. Vår utvärdering visar att det inte är tydligt vilken kompetens och mandat kontaktpersonerna behöver inneha. I uppdraget Fritid för alla behöver det därför förtydligas på ledningsnivå vad som ska ingå i rollen, vilka förkunskaper som krävs samt vilka resurser som stadsdels- och berörda fackförvaltningar behöver avsätta till denna tjänst.

Överväg att slå ihop kontaktmannaroller till större enheter som arbetar mot exempelvis tre stadsdelar, men med mer och riktade resurser

Vår utvärdering har visat att samordning och samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna har varit svårt att uppnå inom ramen för uppdraget. Ett sätt för att skapa bättre förutsättningar för samverkan skulle kunna vara att slå samman kontaktmannaskap till större enheter, exempelvis tre-fyra stadsdelar per kontaktperson samt ge personerna öronmärkta resurser för att driva frågorna i flera stadsdelar. Detta skulle potentiellt kunna skapa bättre samverkan, överblick och mer träffsäkra insatser

BILAGA 1

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT OM FRITID FÖR ALLA

Uppdragsbeskrivning

Fritid för alla är ett uppdrag från kommunfullmäktige som handlar om att samordna och utveckla fritidsutbudet för barn och unga med funktionsnedsättning.

Så här löd beslutet som togs i december 2007:

Kommunfullmäktiges beslut dec 2007

1 Politiskt direktiv till stadsdelsförvaltningarna

Föreslås att stadsdelsförvaltningarna får ett tydligt politiskt direktiv:

- att utse ansvarig kontaktperson i fritidsfrågor för barn och ungdomar med funktionshinder
- att i det egna geografiska området inventera målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter
- att utveckla och driva de särskilt riktade fritidsverksamheter som saknas för de egna invånarna, och göra detta i samverkan med andra stadsdelar om samverkan krävs för att få tillräckligt deltagarunderlag.

2 Samordnarfunktion

Föreslås att en funktion inrättas på idrottsförvaltningen som samordnare av stadens insatser kring fritidsfrågor för barn och ungdomar med funktionshinder. I samordnarens uppdrag ska ingå att:

- vara sammanställande i ett nätverk med kontaktpersonerna från stadsdelsförvaltningar och berörda tjänstemän i idrotts-, kultur- och socialförvaltningen.
- samordna arbetet med att kartlägga målgruppens behov av, och möjlighet att delta i, olika fritidsverksamheter
- samordna arbetet med att kartlägga befintliga fritidsverksamheter för målgruppen, både de som anordnas/drivs av staden och de som anordnas/drivs av andra aktörer eller huvudmän
- förbättra information om fritidsutbudet till stadens berörda tjänstemän likaväl som till målgruppen.
- företräda staden i övergripande fritidsfrågor för målgruppen i samverkan med andra instanser såsom handikapporganisationerna, Stockholms Handikappidrottsförbund, representanter för studieförbunden och kultur- och föreningslivet, landstingets habilitering m fl.
- bevaka vad som sker i omvärlden och i forskning vad gäller fritid för målgruppen

3 Särskilt uppdrag till SLK.

Föreslås att SLK får ett särskilt uppdrag att:

- följa upp stadsdelsförvaltningarnas, och berörda fackförvaltningars, hantering av resurser som påverkar fritidsutbudet för barn och ungdomar med funktionshinder.
- följa upp hur fritiden för målgruppen påverkas av stadsdelsförvaltningarnas bedömningar vid individuella ansökningar om insatser, så att en likvärdig behandling uppnås.

Idrottsförvaltningens önskemål om utvärdering

Fritid för alla startade 2008 och har pågått i snart 7 år. Syftet med uppdraget är att barn och unga med funktionsnedsättning ska kunna delta i och tillgodogöra sig fritidsaktiviteter. Idrottsförvaltningen vill nu utvärdera hur arbetet har fungerat med avseende på idrottsförvaltningens samordning och samtliga förvaltningars/stadsdelars utveckling.

Följande huvudfrågor önskar vi få besvarade:

- Hur har samordningsuppdraget genomförts enligt KF:s beslut? Har syftet uppnåtts?
- Hur har stadsdelsförvaltningarnas arbete fullföljts enligt KF:s beslut? Har syftet uppnåtts?
- Vilka resultat har uppnåtts?

BILAGA 2

SAMORDNINGSFUNKTIONENS AKTIVITETER

2008-2014 har samordnaren arrangerat ett Fritid för alla-seminarium per termin med olika teman och för olika målgrupper i syfte att inspirera, lyfta fram och utbilda. Fritid för allas kontaktpersoner har varit en självklar målgrupp vid alla tillfällen.

2008

Premiärträff för Fritid för allas kontaktpersoner i stadshuset.

Fritid för alla seminarium i samarbete med FOMS om barn och unga med annan etnisk bakgrund.

2009

Open space för kontaktpersonerna, fritidsledare och ungdomar med funktionsnedsättning.

Fritid för alla Kick Off för alla intresserade och berörda kring fritid för barn och unga med funktionsnedsättning.

2010

Fritid för alla mässa för barn och unga med funktionsnedsättning och alla intresserade och berörda kring fritid för barn och unga med funktionsnedsättning.

Fritid för alla seminarium kring rapporten Ung livsstil som visar att elever i grundsärskolan och i gymnasiesärskolan deltar mindre i föreningslivet och rör på sig mindre än andra för Stockholms Idrottsförbund, föreningslivet och idrottsförvaltningen.

2011

Seminarium "Idrott och motion bland ungdomar i sarskolan" för intresserade i hela Stockholms län.

Seminarium "Varför behövs Fritid för alla?" för chefer i Stockholms stad.

2012

Lägesbeskrivning av Fritid för alla för stadens kontaktpersoner.

Fritid för alla seminarium med Ungdomsstyrelsen och Handisam för hela Stockholms län.

2013

Fritidsnätet invigdes i Stadshuset.

Seminarium "Hur kan barnkonventionen bidra till att barn och unga med funktionsnedsättning får en mer aktiv fritid?".

2014

Fritid för alla seminarium i samarbete med utbildningsförvaltningen för föräldrar och personal på grundsärskolor och gymnasiesärskolor.

Fritid för alla seminarium i samarbete med Stockholms Handikapp Idrottsförbund.

Stadsdelsförvaltningarna är indelade i tre områdesgrupper: Söderort, innerstaden och västerort. Dessa träffas 1-2 gånger per termin, som samordnaren håller i och stadsdelsförvaltningarna tar om att föra minnesanteckningar. På träffarna uppdaterar verksamheterna varandra om förändringar och samordnaren informerar om vad som är på gång i staden och i länet. Ett av syf-

tena med träffarna är att stadsdelsförvaltningarna ska samverka kring olika projekt. Några exempel på samarbeten:

- Farsta sdf och Hägersten-Liljeholmen sdf arrangerar discon på Fruängens ungdomsgård en gång i månaden sedan 2009.
- På initiativ av Skärholmens sdf och deras ungdomsgård 2:a Hemmet och i samarbete med tre andra ungdomsgårdar genomfördes Talangjakten 2011 med 10 uppträdanden.
- Farsta sdf, Enskede-Årsta-Vantör sdf och Södermalm sdf arrangerade Badbussvecka 2014.

2015

Fritid för alla seminarium i samarbete med utbildningsförvaltningen för föräldrar och personal på grundskolor och gymnasieskolor.

Från och med 2015 träffas nätverket inte längre i de tre områdesgrupperna, utan nu slår vi ihop alla grupper till en.

BILAGA 3

TVÅ ENKLA REDSKAP FÖR MÅLGRUPPSANALYS

I denna bilaga redovisas i korthet två redskap som skulle kunna användas för att göra en tydligare målgruppsanalys inom Fritid för alla. Syftet med redskapen är att besvara vilka målgrupperna för verksamheten är och bör vara samt vilka behov som finns inom dessa målgrupper. Detta underlag kan sedan fungera som underlag för prioriteringar mellan olika delar av målgruppen.

Segmentering av målgruppen i delmålgrupper

I figuren nedan visar vi ett exempel på en enkel inventering av vilka olika målgrupper som finns i staden.

Tabell 2 Modell för en enkel målgruppssegmentering

	Målgrupp X	Målgrupp Y	Målgrupp Z	Etc..
Stadsdel 1	Antal	Antal	Antal	Antal
Stadsdel 2	Antal	Antal	Antal	Antal
Etc...	Antal	Antal	Antal	Antal

Syftet med tabellen ovan är att synliggöra vilka olika målgrupper som finns i respektive stadsdel. Cellerna kan fyllas med faktiska siffror, eller uppskattningar från nätverkets representanter. Utifrån denna övergripande bild kan man sedan arbeta vidare med att prioritera mellan målgrupper, dela upp arbetet med att skapa aktiviteter åt respektive målgrupper och samarbeta mellan stadsdelarna samt göra nödvändiga prioriteringar. Utifrån denna bild kan man även fundera kring respektive målgrupp, vilka behov som finns och vilka hinder som respektive målgrupp har för att delta i fritidsaktiviteter.

Behovsanalys

En ytterligare enkel analys man i dagsläget kan göra är att titta på fritidsaktiviteter hos målgruppen i syfte att se **var behovet är störst** av insatser. I tabellen nedan presenterar Ramböll en enkel analys som kan vara relevant i detta arbete. Vi använder två dimensioner utifrån Ung livsstil och utifrån dessa går det att skapa en bild av hur många individer som är i behov av insatser.

Tabell 3 Modell för en enkel behovsanalys utifrån Ung livsstil

		Deltagande i övriga fritidsaktiviteter	
		Har andra fritidsaktiviteter	Inga fritidsaktiviteter
Motionsvanor	Motionerar aldrig	Inget behov (antal)	Mycket behov (antal)
	Motionerar en gång i veckan	Inget behov (antal)	Mindre behov (antal)
	Motionerar två eller flera gånger i veckan	Inget behov (antal)	Inget behov (antal)

Ramböll menar att ett sätt att arbeta mer strategiskt inom ramen för existerande uppdrag skulle kunna vara att fokusera på de barn och unga som är i störst behov av att börja någon typ av fritidsaktivitet. I det här fallet är det de barn och unga som aldrig motionerar och inte heller har andra fritidsintressen.